

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria et disputationes scholastica in Summam D. Thomae Aquinatis

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Controversia Vnica. Quo sensu, tàm simpliciter quàm in materia
diuinorum, accipiendum sit illud principium: Quæcunque vm & eidem sunt
eadem, sibi inuicem sunt eadem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

CONTROVERSIA VNICA.

Quo sensu, tam simpliciter quam in materia diuinorum, accipiendum sit illud principium: Quaecunque vni & eidem sunt eadem, sibi inuicem sunt eadem.

Prima glos. fa D. Th. & quad. plex eius sensum, & extraneorum censuram.

SEPTEM afferri solent expositiones siue glos. fae praedicti principij. PRIMA est illa, quam ex Arist. 3. Phys. text. 21. & 22. refert S. D. hic in respons. 1. argum. dicens. Quaecunque vni & eidem sunt eadem, sibi inuicem esse eadem in ijs, quae sunt eadem re & ratione, sicut tunica & indumentum; non autem in ijs quae differunt ratione. Na, ut ait Philo sophus, licet actio sit idem motus, & similiter passio, non tamen sequitur quod actio & passio sint idem; quia in actione importatur respectus, ut a quo est motus in mobili; in passione vero ut qui est ab alio. Et eade ratione, quamuis paternitas sit idem re cum essentia diuina & similiter filiatio, important tamen haec duo in suis proprijs rationibus oppositos respectus, quos non importat essentia; & ideo realiter distinguuntur ab inuicem. Haec ferè ad verbum D. Thomas. Qua loquendi forma non affirmat S. D. dictum principium in solis synonymis verum esse, sic enim syllogisticam artem prorsus euerteret, quae ex connexionione siue vnitate medij cum extremitatibus infert connexionem extremitatum inter se, etiam si extremitates à medio ratione aut etiam re differant; sed, ut aduertit Torres, significare voluit S. Thom. maximam illam non esse veram vniuersaliter, nisi in terminis synonymis; quamuis in pluribus alijs sit vera. Vel, ut ait Bannes, principium illud inflatam patitur in ijs, quae non sunt eadem re & ratione: non ob id tantum quod ratione differant; sed ob eam causam praecipue, quod distinctio rationis inter extrema diuerso modo significata, defectum aliquem parit logicalem in consequentia. Quam interpretationem sequitur Ripa.

Aliam mihi valde probabilem interpretationem adiungit Iauellus, quem sequitur Torres, dicens per eadem re & ratione D. Thom. intelligere illa, quae sunt idem re & non habent diuersas & oppositas rationes formales, quarum vna excludat aliam; diuersa verò ratione ea esse, quae rationes habent formales oppositas, quarum altera excludit alteram, ut actio & passio, paternitas & filiatio sunt hoc modo ratione diuersae; quia rationes habent oppositas se inuicem excludentes: potentia verò & actio non sunt hoc modo ratione distincta, sed eadem; Et similiter animal & rationale & risibile. Quam expositionem sequuntur Zum. & Ripa. sed praedictam glos. sam, cum dictis expositionibus, reijciunt communiter extranei S. D. interpretes, videlicet Mol. Val. Valq. cap. 1. Suar. lib. 4. c. 3. & Albert. principio 7.

Tertiam expositionem adhibet Ferrar. in 2. contra gentiles c. 9. dicens aliqua distinguere ratione dupliciter; Vno modo ex solo opere intellectus, de vna & eadem re diuersas conceptiones formatis: quemadmodum distinguitur sapientia diuina ab essentia; Nam si conciperetur essentia prout in se est, in eius conceptu clauderetur ratio sapientiae, & ceterorum attributorum, ut saepe diximus. Alio modo distinguuntur aliqua ratione ex parte ipsarum rerum, quae ex sui natura sibi vèdicant, ut si concipiuntur, prout in se ipsis sunt, diuersis conceptionibus concipiuntur, quales res

Naz. in 1. part. D. Tho. tom. 2.

A sunt actio & motus; nam actio ex sui natura posulat, ut concipiatur cum respectu ad agens; motus autem sicut in sui ratione non claudit talem respectum, ita nec eius apprehensionem in sui conceptione requirit. Cum itaque docet S. Th. principium illud non tenere in ijs, quae à tertio ratione distinguuntur, loquitur (inquit Ferrar.) de distinctione rationis proueniente ex parte ipsarum rerum; quia si proueniret tantum ex parte intellectus, tunc vnio realis in tertio faceret identitatem realem extremorum, non obstante distinctione rationis extremorum in tertio ut patet de principio & fine, ut dicuntur de puncto in linea. Sic autem (inquit) est in re proposita. Nam etsi potentia & actio non distinguantur ratione, nisi primo modo ab essentia diuina; paternitas tamen & filiatio distinguuntur secundo modo ratione; quia paternitas ut relatio est, non esset de ratione deitatis, etiam si secundum quod in se est conciperetur; quia in ratione deitatis includitur tantum ratio cuiuslibet perfectionis: relatio autem, ut superius ostendimus, quatenus relatio est, non dicit aliquam perfectionem, sed tantum ad aliquid. Et ideo quod distinguatur ratione ab essentia, non est tantum ex parte intellectus, sed etiam ex natura ipsius rei, propter quod non oportet paternitatem & filiationem esse inter se realiter eadem, quamuis realiter sint idem essentia: Quam sententiam quia distinctionem ex natura rei videtur statuere cum Scoto inter essentiam & relationes, reijciunt omnes S. D. interpretes.

Denique Sylu. super articulo praecedente hunc existimat esse glos. fae S. Th. sensum. Quaecunque sunt eadem vni tertio re & ratione, ita scilicet ut ratio vnus sit ratio alterius, vel includatur in eius ratione, ut homo & animal Socrati, illa sunt idem inter se; quem sensum elicere sibi videtur ex ipsomet S. D. in 1. dist. 33. q. 1. a. 1. ubi ait: Cum dicitur, quod alia est ratio paternitatis, & essentia in diuino: non accipitur ratio secundum quod est in ratione tantum, sed secundum quod est nomen intentionis, & significat distinctionem rei, quamuis enim in diuino non possit esse distinctio; si tamen intelligatur ibi aliquid distincti, alia erit distinctio paternitatis, & alia essentia. Haec D. Th. Hanc expositionem tangit Ban. & duobus argumentis impugnat.

Et quoniam praedicta glos. fae D. Th. cum relationis omnibus, & singulis explicationibus verissima est; ideo diligenter inuestigandae sunt radices ac fundamenta, quibus veritas eius innititur, & ab aduersariorum calumnijs tuta consistit.

Considerandum est igitur primum ex D. Tho. in 1. dist. 33. q. 1. a. 1. ad 2. nihil in rebus creatis inueniri posse, quod in hoc assimiletur diuinis personis & essentiae, ut quemadmodum diuina personae realem habent identitatem cum essentia, & tamen ex reali oppositione realiter inter se distinguuntur; ita sint aliqua res creatae quae realiter identificentur in tertio, & realiter inter se distinguantur; quia in nulla re creata inuenitur aliquid simile diuinae simplicitati, quae omnia in ea existentia sibi identificat, nec eorum proprias rationes destruit; & consequenter cum de ratione relationis realis sit oppositio & distinctio realis, diuinae relationes sic erunt eadem cum essentia, ut inter se realiter distinguantur. Similia enim omnia quae possunt adduci de punctis vel de differentijs existentibus in genere, plus habent de dissimilitudine quam de similitudine; & ideo magis abducunt à veritate, quam verum intellectum inducant inquit S. Th. In hoc autem dissimiles esse videntur res omnes creatae à diuina Trinitatis &

Defensio glos. fae praedictae, & expositionum eius.

H

Vnita-

Vnitatis mysterio: quod extrema quæ in rebus creatis idem sunt cum tertio realiter, non sunt res quædam secundum se, siue vt alij dicunt realitates; sed vnus rei siue realitatis formalitates aut modi. Nam gradus Metaphysici, vt ratio substantiæ, corporis viuientis, animalis & rationalis in homine, non sunt res multæ secundum se, siue realitates, sed vnus completæ rei distinctæ rationes formales; sicut etiam in motu actio & passio non sunt duæ realitates, sed duæ tantum rationes formales eidem motui diuerso modo sumpto congruentes. Et similiter in qualibet re secundum quosdam existentia & subsistentia non sunt duæ realitates à re distinctæ, sed duo tantum modi à re existente, ac proinde etiam inter se formaliter distincti tantum siue modaliter; nam realis identificatio duorum extremorum cum tertio, sicut non destruit eorum rationes formales, ita nec tollit formalem eorum oppositionem, & consequenter nec eorum formalem distinctionem. Quod autem prædictæ realitates non sint, ex eo patet quod alia indigent realitate, cui non solum insunt, verum etiam identificantur; non ob illius rei simplicitatem vel summam actualitatem aut infinitatem, sed ex imperfectione propria; quia nimirum ad essentiale vnus perfectæ rei complementum sic ab ipsa natura destinatur, vt eadem sint cum ea realitas & vnus integrent quidditatem, nec peculiarem habeant existentiam aut subsistentiam: relationes autem diuinæ realitates quædam sunt oppositionem realem habentes adinuicem, & reales distinctas realiter subsistentias. Ex dictis sequitur principium illud: Quæcunque vni & eidem sunt eadem, sibi inuicem sunt eadem, sic accipiendum esse, vt quæcunque vni & eidem sunt eadē re & ratione formali, sint etiam eadem re & ratione formali inter se; quæ verò eadem quidem re sunt vni & eidem, sed ab eo formaliter differunt, non sint eadem inter se, sed distinguantur aut realiter si realis est extremorum oppositio, vt in diuinis relationibus, aut saltem formaliter si tantum formaliter opponantur, vt actio & passio; Vnde Arist. in 3. Phys. & S. Thom. *bic in resp. ad 1.* ex hoc, quod actio & passio ratione formali distinguuntur à motu, cui realiter identificantur, non infert realem eorum distinctionem abinuicem, sed tantum eorum distinctionem absolute, quæcunque sit illa; cuius distinctionis modus ex natura & oppositione extremorum est colligendus; in rebus enim creatis (vt ante diximus) realis esse non potest; & ideo S. D. admonuit exempla ex eis desumpta magis abducere, quam docere.

Secundū sciendum est dictum principium non esse regulatum artis syllogisticæ, vt bene aduertit Mol. *super hoc a. disp. 3.* non enim postulat ars syllogistica formalem aut realem identitatem extremorum cum medio, vt patet cū dico: Omnis homo est quantus aut risibilis; Quæ autē sint regulæ syllogismi, & præsertim expositoriij, doceat Arist. in primo priorum, & Dialectici ac Recentiores *super hoc art.*

Tertio recolenda sunt ea, quæ supra notauimus in prima cont. præced. art. concl. 6. vbi declarauimus mentem Ferrariensis circa distinctionem relationum diuinarum ab essentia, quam esse maiorem ostendimus ea, quæ est inter attributa diuina & essentiam; eo quod fundatur in oppositione & distinctione reali relatiua, quam habet relationes adinuicem.

EXPOSITIO SECUNDO prædictum principium à D. Th. in 1. dist. 33. q. 1. a. 1. ad 2. & Capreolo in 1. dist. 2. q. 3. a. 1. & Cai. Sylu. & Iauel.

Afferunt ex D. Thoma, Capreolo,

A *super hoc a.* vt hunc reddat sensum: Quæcunque sunt eadem vni tertio sunt eadem inter se, secundum quod identificantur in medio, seu quo ad rationem identificationis in medio: quam glossam esse Arist. menti conformem affirmat Cai. Itaque eadem medio necesse est inter se tantum identificari secundum id, quod est ratio identificationis eorum in medio, non autem secundum id in quo non identificantur medio, siue quod non est ratio identificationis eorum in medio; Quæ consideratio multa diluit argumentorum sophismata in ijs contingentia, quæ vna aliqua ratione vnita sunt, alia verò distincta. Eandem glossam adducit Scotus in 1. dist. 2. q. 7.

B *ad cuius* interpretationis euidenciam aduerte, quod licet in syllogismo non colligamus expressè maius extremum esse idem cum minori, illa eadem entitate præcisè, qua sunt idem ambo cū medio, sed absolute tantum inferamus maius extremum conuenire minori, propter connexionem vtriusque cum medio significatam in præmissis: nihilominus intelligenda semper est conclusio secundum eam veritatem & sensum, secundum quem ex præmissis inferitur, si præmissæ sint veræ & propriæ causæ conclusionis; alioquin esset aliquid in effectu quod non depederet à causa; constat autem eius vnionis qua inter se copulantur extrema, oportere aliquam esse rationem & propriam causam; igitur non erit nec inferetur alia vnitas extremorum inter se, quam sit ea quam habent in medio. Quamuis igitur inferatur eorum vnitas absolute, intelligenda tamen est formaliter, vt inferitur ex vi præmissarum.

Quamobrè ex ipsa vi discursus syllogistici colligitur quasi à priori vnitatis illius intelligentia, quam absolute significat illata conclusio; semper enim accipienda est cum limitatione prædicta, prout scilicet inferitur ex præmissis. Nec tamen eadem est conclusio cum præmissis, vt calumniantur Mol. & Suar. quoniam aliud est A & B. esse idem cum C. quod assumitur in præmissis; & aliud est A & B. esse idem inter se secundum id in quo vniuntur scilicet in C. quod inferitur in conclusione; Neque fit sensus: Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem illi tertio, vt confingit Valentia; Nam licet illa ratio sit quoddam tertium, non tamen esse idem secundum illam rationem inter se, est formaliter esse idem illi tertio, sed esse idem inter se secundum illud tertium; nam illud tertium habet rationem quo, extrema verò habent rationem quod; sunt enim ea quæ sunt eadem, dum vnum est & dicitur idem alteri. Secundam hanc glossam impugnant communiter recentiores scilicet Ban. Mol. Val. Vafq. Suar. & Alber. in suis correlarijs, quorum argumenta suo loco proponemus & soluemus.

D TERTIAM eiusdem principij glossam affert Capr. loco supra nominato dicēs principium illud verum esse in ijs, quæ sunt eadem vni tertio adæquatè. Vel (& in idem redit) tenet in ijs, quæ sunt eadem vni tertio, & cuiusque quod est idem cum illo tertio. In quo sensu veritatem habet tam in creaturis, quam in diuinis; nam diuinæ perfectiones idem sunt adæquatè cum essentia, & ideo sibi inuicem sunt eadem à parte rei; diuinæ verò relationes quamuis sint vnum in essentia, nulla tamen earum adæquat essentiam; non enim paternitas est omne id, quod est essentia; cū essentia sit ea res, quæ est filiatio, paternitas verò sit realiter à filiatione distincta. Hunc dicendi modum impugnat Vafq. Suar. & Albertinus. Vbi aduerte identitatem illam extremorum inter se, de qua loquitur prædictū principium, non esse

Caietano & alij secunda glossa, & defenditur à recentioribus calumnijs.

Soluuntur obiectiones Mol. Suar. & Vafq.

Referuntur & explicatur aliæ quinq; glossæ eiusdem principij.

esse realem aut formalem præcisè, sed absolute intelligendam esse, ita ut quæ sunt eadem vni tertio adæquatè, sint eadè absolute inter se, adè ut simpliciter dici possit illa vnum & idem esse. Et consonat hic sensus literæ & menti ipsius Aristot. in 3. *Physic.* Nam quia actio non ita identificatur motui, ut sit illud omne, quod est motus, idè actio non est passio, quamvis & passio sit eadem motui.

QUARTA glossa est Capr. loco superius allegato, & Dur. in 1. *dist.* 33. q. 1. vbi aiunt principium illud verum esse in ijs, quæ sunt eadem vni tertio singulari & incommunicabili, quam expositionem sequuntur Ban. Zum. & Mol. in quo sensu verum est principium illud vniuersaliter de quauis identitate tam reali quam formali, tam in rebus creatis quam increatis; & videtur hæc glossa in proximè præcedenti fundari, immò & eadem esse; nam duo incommunicabilia, quæ sunt eadè in aliquo tertio communicabili, idè non sunt eadem inter se; quia neutrum illorum idem est adæquatè cum illo, quod est vtrique commune; nam Petrus & Paulus idem sunt realiter cum homine vtrique communi, non tamen inter se sunt idem, quia neuter eorum idem est adæquatè cū homine vtrique communi. Et quia relationes diuinæ, ut paternitas & filiatio sunt idem cum essentia diuina, singulari quidem, sed illis ac pluribus relationibus ac personis communicabili; idè non habent identitatem inter se. Videntur est Molina super hoc art. *dist.* 2.

QUINTA glossa est Val. dicentis principium illud intelligendum esse, quando tertium ex sui ratione habet tantummodo, ut sit re vnum; Si autem ex sui ratione non solum habeat, ut sit re vnum sed etiam ut sit re plura: non potest esse verum illud principium de tali tertio; Nam inferre ex identitate extremorum in tali tertio quod illa inter se extrema non sint re distincta, esset perimere naturam talis tertij. Et quoniam diuina essentia talis res est, quæ in sui ratione includit etiam relationes distinctas realiter; nihil (inquit) officit argumentum ex illa maxima peritum. Sed hæc glossa non differt à duabus ultimis; Nam quæ tali tertio scilicet ex propria ratione habenti tantum ut sit re vnum, sunt eadem, sunt etiam eadem adæquatè quo ad realitatem: & illud cui sunt eadem, est singulare & incommunicabile; nam si re vnum est & non plura, hoc ipso singulare est & incommunicabile.

SEXTA glossa est eiusdem expositoris dicentis distinguendum esse illud principium; nam si intelligatur vniuersaliter de omni omnino tertio etiam infinito, quale diuina essentia est, falsum est; si autem intelligatur de omni tertio, quod duntaxat habet, ut sit re vnum; cuiusmodi sunt res omnes creatæ, verum est. Sed tunc (inquit) non potest ex illo principio colligi proprietates personales esse re idè inter se, eo quod sint idem re cum tertio, quod est essentia diuina; quoniam essentia diuina est tertium alterius rationis. Eandem sententiā sequitur Vasq. & Suar. Hunc dicendi modum impugnatur Albertinus; quia non affert propriam causam distinctionis eorum extremorum, quæ identificantur in tertio & distinguuntur inter se; sed causam tantum significat identitatis eorum in tertio: Nam ex infinitate diuinæ essentiae, ut ex propria causa, prouenit, quod sit eadem cū duabus relationib' oppositis: non tamen eadè infinitas in causa est, ut relationes eadè identificate realiter distinguantur inter se; sed propria distinctionis causa est; quia relationes diuinæ, puta paternitas & filiatio sunt reali-

tates ex natura sua oppositæ adinuicè; identificatio autè non tollit oppositionem, ut docet Arist. 3. *Phys.* de actione & passione, quæ secundum rationem sunt oppositæ. Vnde si per impossibile (inquit) actio & passio essent duæ realitates oppositæ & identificarentur cū motu; sequeretur eas ex natura sua distingui. Verū existimo propriam causam vnitatis diuinarum relationum cum essentia, & distinctionis earum realis inter se ex eiusdem essentiae diuinæ infinitate prouenire. Nam sicut essentia diuinæ, ob eius infinitatem identificantur extrema, nō quæcūq; sed talia quæ ex propria ratione sunt realiter oppositæ & realiter abinuicem distincta: ita ex infinitate diuinæ essentiae prouenit, ut eadem extrema sint idem realiter cum essentia, & ut proprias rationes & officia retineant, quæ sunt referri, opponi & distingui; Immo ex hoc ipso, quod talia extrema & eorum proprias rationes sibi identificat, consequens fit ut sit etiam propria ratio distinctionis eorum; non enim prouenit distinctio, nisi ex ipsorum extremorum natura. Cum igitur cōueniat vtriusq; extremi natura in vna & eadem medijs naturā ob eius infinitatē, sequitur ut ex natura medijs infinita, ut infinita est, sit inter extrema non solum identitas in ipso medio, sed eorum etiam inter se distinctio. Necessè est igitur, ut sicut identitas taliū extremorum in medio, quæ scilicet sint oppositæ realitates, ex sola medijs infinitate procedit; cū in nulla re creata taliū identitas in vno tertio possit inueniri; sic ex eadem medijs infinitate proueniat, ut cū reali in ipso medio identitate, realiter inter se distinguantur extrema.

SEPTIMA glossa est principium illud verum esse in ijs, quæ sunt eadem vni tertio & non opponuntur adinuicem maiori oppositione, quam cum tertio; Quæ videtur eadem esse cum prima, in eo sensu, quem Turrianus expreflit. Hanc ponit & minime reprobatur Suar.

Ex dictis sequitur hæc vniuersalis CONCLUSIO. *Conclusio.*
delicet: Omnes prædictæ septem glossæ sunt probabiles, præsertim in materia SS. Trinitatis.

CONTRA primam glossam, & primam eius intelligentiam, argumentatur Mol. Si S. Thom. glossat dictam propositionem de solis synonymis, destruit omnes syllogismos expositorios, qui ex dicto principio vim accipiunt: Ergo ea non est legitima glossa. Probatur consequentia; Nam qui in terminis synonymis conficiuntur, probatiui non essent, sed in eis peteretur principium: qui verò in alijs terminis conficerentur, non haberent legitimam consequentiam, secundum hanc glossam D. Th. quæ requirit terminos synonymos. Idem argumentum tangit Vasq. Resp. primò, quod quamvis S. Tho. proferat exemplum de synonymis, non tamen loquitur de solis synonymis, sed vniuersaliter de ijs, quæ sunt eadem formaliter, id est quæ non habent rationes formales oppositas se se mutuo excludentes, licet alia ratione formaliter sint distincta; sicut animal, risibile & homo distincta sunt formaliter, sed non eo modo, ut scilicet habeant rationes formales oppositas. Secundò respondetur cum D. Th. in cap. de fallacia petitionis principij, quod in syllogismo duo sunt scilicet vis illatiua & probatio; quæ probatio debet esse per ea, quæ notiora sunt eo, quod probatur; fallacia petitionis principij peccat non cōtra vim illatiuā, sed contra probationem, ut ibidè ait S. D. In hac responsione S. Th. considerat solā vim illatiuā, & hoc solū videtur intendere, quod considerata vi illatiua syllogismi, illa propositio semper tenet in ijs, quæ sunt synonyma, nō autem semper

in alijs; quoniam, vt ait S. D. in c. de fallacia accidentis; quaedam sunt, quae omnino sunt eadem secundum substantiae rationem, vt vestis & indumentum; & in ijs est solum per se, & nullo modo per accidens; quia scilicet in illis non potest intrinsece fallacia accidentis, sicut in ijs, quae sunt eadem re, distinguuntur autem ratione. Hanc autem responsionem esse ad mentem D. Thomae ex eo patet, quod sola vis illatiua facit ad rem praesentem, de qua loquimur: nam secundum illam procedit argumentum. Et praeterea constat in potissima demonstratione committi petitionem principij, vt ibidem notat S. Th. & Cai. in primo Posteriorum.

Obi. 2. Secundo contra eandem glossam & expositionem argumentatur Valentia. Quamuis sola distinctio rationis extremorum a medio impediatur, quominus extrema sint inter se idem secundum suam rationem formalem, non tamen impedit, quominus vt sunt eadem cum tertio, sint eadem inter se, vt patet (inquit) in exemplo de actione & passione. Nam licet actio & passio non sint idem secundum rationem formalem, sunt tamen realiter idem inter se, ex hoc ipso quod affirmantur esse realiter idem cum tertio. scilicet motu. Igitur non est illa glossa sufficiens ad propositum nostrum; Nam filio & paternitas non tantum ratione, sed realiter etiam distinguuntur, sed tamen sunt idem re cum tertio. scilicet essentia diuina. Eodem argumento vtitur Vasq. **Resp.** D. Th. per eam glossam hoc solum intendere, nimirum ex identitate extremorum cum tertio, non inferri necessarium eorum identitatem inter se, sed cum illa identitate quam habent in tertio, stare inter extrema distinctionem absolute, adeo vt simpliciter possint dici distincta, vt actio & passio quae in exemplum proferuntur in textu; & quandoque etiam cum eadem unitate extremorum in tertio distinctionem eorum abinuiem esse realem, vt in re proposita de relationibus diuinis oppositis, quae identitatem habent realem cum essentia, & distinctionem realem abinuiem relatiuam. Tunc vero solum cum unitate reali, quam habent duo extrema in vno tertio, possunt abinuiem absolute vel etiam realiter esse distincta, quando ratione in re fundamentum habente ab illo tertio, cui sunt realiter eadem, distinguuntur; non autem intendit aut significat S. D. distinctionem illam rationis esse sufficientem & vniuersalem causam, vt ea posita inter quodcumque medium & extrema eidem identificata, distinctione efficiat realem inter ea, sed iuxta subiectam materiam & rei naturam, distinctio consequitur extremorum: quandoque realis vt in diuinis propter realem relatiuam oppositionem; quandoque formalis actualis, siue ex natura rei, vt inter actionem & passionem: quandoque vero rationis tantum, vt inter animal & rationale, quae identificantur in homine, & inter gradus Metaphys. in vna quauis natura conuenientes, & ab ea ratione distinctos. Et per haec soluuntur etiam quaedam obiecta Vasq.

Obi. 3. Tertio contra eandem glossam argumentatur Vasq. S. Th. in 2. contra gent. c. 9. probat potentiam Dei & eius operationem esse idem secundum rem, eo quod sunt idem cum essentia; atque operatio Dei & potentia eius ratione differunt, & synonyma non sunt: Ergo &c. Eodem argumento vtitur Suar. **Resp.** primo nullam esse consequentiam, quia S. Th. hic non affirmat distinctionem rationis extremorum a tertio in qualibet re causare distinctionem inter ipsa realem, aut impedire eorum inter se realem unitatem; sed hoc tan-

tum vult, nimirum identitatem duorum extremorum in tertio, cum distinctione rationis ab illo, non semper efficere realem unitatem inter illa; sicut etiam distinctio rationis non semper inducit realem distinctionem inter illa, sed tunc solum quando distinctio illa rationis a tertio fuerit in illorum oppositione reali fundata, quae secum fert semper distinctionem extremorum realem. Quam expositionem tangit Ferr. in dicto c. contra quam non militat argumenta Vasq. Suar. & Alb. sed contra alium sensum ab eo non intentum. Ex dictis etiam patet mens Arist. in 1. Topicorum cap. 1. loco 4. quem adducunt Vasq. & Alb.

Obi. 4. Quarto contra eandem glossam prout exponitur a Turr. de ijs, quae sunt eadem vni tertio re & ratione in eo sensu, vt scilicet non habeant oppositas rationes, argumentatur Mol. **Primo:** Quia haec glossa sic exposita plus iusto arceat principium illud; quod esto plus longe extendatur, cuius est in lumine naturali. **Resp.** per glossam illam non arceari principium illud, sed materiam tantum firmam veritatis illius indicari: non enim negat S. D. in quibusdam etiam ratione distinctis posse dictum principium locum habere veritatis.

Secundo: Quoniam ex dicta glossa ars syllogistica, quae dicto inharet principio, magna ex parte enervatur, & in rebus creatis nulla afferri potest instantia, qua ostendas quae sunt re eadem vni tertio singulari, non esse eadem inter se, & quae sunt eadem ratione formali vni tertio, non esse eadem formaliter inter se. **Resp.** S. Tho. per illam glossam sic expositam, noluisse nec debuisse per quamuis aliam interpretationem totam illam materiam complecti, ad quam verum possit extendi praedictum principium; sed mens eius praecipue fuit argumento contra realem adinuiem distinctionem relationum diuinarum satisfacere; Et ideo glossam adhibuit tali materiae maxime congruentem, in qua certum est extrema realiter idem esse cum medio, & ratione tantum in reali adinuiem oppositione fundata ab eo distincta. Nec debuit A. D. ad res creatas descendendo, sensum praedicti principij latissimum indicare; hoc enim esset metas transcendere, & proprijs extraneis. Minime ad rem propositam pertinentia commiscere: glossam itaque supernaturalem materiae accommodata prudenter adhibuit. Quare frustra laborat Mol. demonstrando principium illud, quae sunt eadem vni tertio, &c. in vniuersum esse verum in rebus creatis.

Obi. 6. Contra postremam expositionem primae glossae argumentatur Bannes. **Primo** S. Tho. in ijs, quae sunt eadem re & ratione, posuit exemplum de tunica & indumento; Ergo per rationem intellexit conceptum mentis, Ergo &c. **Resp.** nullam esse consequentiam, quoniam exempla ponuntur, vt ad discipulos intelligant; nec requiritur in eis perfecta & in omnibus similitudo, sed ea sufficit quae rem propositam manifestet. Teneat igitur exemplum vestis & indumenti, quo ad identitatem secundum rationem, quae perfectissima est in synonymis; non tenet autem quo ad modum talis identitatis; Nam vestis & indumentum sunt idem etiam secundum rationem, vt dicit conceptum mentis, id est secundum rationem ratiocinantem; glossa vero D. Th. non arceat ad hunc solum modum identitatis secundum rationem, sed illum etiam & praecipue complectitur, qui est secundum rationem, id est diffinitionem significantem rei quidditatem.

Secundo. Diffinitio motus includitur in diffinitione actionis, de qua loquebatur Arist. & similiter in diffinitione passionis; & tamen actio & pas-

Sol. & passio non sunt idem inter se. *Resp.* expositio-
nem illam ultimam, quæ est Sylu. in 2. p. si susti-
nenda est, intelligendam esse aut de ijs, quæ sci-
licet nullum connotant respectum ad extrinse-
cum & de absolutis, aut de sola identitate reali,
qualem habent etiam actio & passio inter se, &c.
Vel dicas Sylu. loqui de rationibus extremorum
adinvicem comparatis, prout vniuntur in ter-
tio.

Obi. 1. cont. *2. gloss.* **CONTRA secundam glossam argum.** Mol.
Primo: In syllogismis non colligimus maius ex-
tremum esse idem cum minori, illa eadem iden-
titate præcisè, qua sunt idem cum medio: sed
absolutè maius extremum convenire aut non
convenire minori extremo, propter connexio-
nem, quam utrumque habet cum medio in præ-
missis. Ergo &c. *Resp.* ut ante diximus, conclu-
sionem semper intelligendam esse secundum eam
veritatem, & sensum secundum quem infertur
ex præmissis, si præmissæ sint propriæ causæ cõ-
clusionis; aliàs aliquid esset in effectu, quod
non dependeret ex causa &c. Vide supranotata
pro explicatione & defensione prædictæ glossæ,
ex quibus etiã patet responsio ad alia duo argu-
menta eiusdem authoris.

Obi. 2. **CONTRA eandem concl. argum.** Val. *Primo:*
Quia secundum hanc expositionem, idem est ac
si diceremus: Quæ sunt eadem tertio sunt ead-
em illi tertio, illa enim ratio est quoddam ter-
tium. *Respondetur* etsi ratio illa sit quoddam ter-
tium, esse tamen secundum illam rationem in-
ter se idem, non est formaliter esse idem illi ter-
tio, sed esse idem inter se secundum illud tertium,
ita ut illud tertium habeat rationem quo, extre-
ma verò rationem quod; sunt enim ea quæ sunt
eadem.

Obi. 3. *Secundo:* Secundum illam glossam sic poterit
quis argumentari: Quæ sunt eadem vni tertio
quo ad id, in quo sunt eadem illi tertio, sunt ea-
dem inter se; sed paternitas & filiatio quo ad suã
realitatem sunt eadem vni tertio scilicet essen-
tiæ: Ergo sunt eadem realiter inter se. Et potest
conf. confirmari argumentum ex supradictis in prima
concl. quoniam ratio formalis relationum inclu-
ditur in ratione formali essentia, & e contra. Sit
Solut. hæc est ratio Ban. contra Cai. *Resp.* hoc argumẽ-
to non cõcludi, nisi paternitatem & filiationem
inter se idem esse quo ad id, quod est ratio iden-
tificationis eorum in tertio, quod est essentia, nõ
autem relatio, licet ipsa sit eadem essentia. Ad
ad Conf. confirm. dicitur, quod licet essentia & relatio in
divinis sint vnius rationis formalis formaliter à
parte rei, differant tamen virtualiter siue fun-
damentaliter: quo fit, ut illa vna & eadem res
simplicissima & infinita, quatenus fundat ratio-
nem essentia communicabilis, sit ratio identifi-
cationis; ut autem fundat rationem paternitatis
& filiationis & rei constituibilis in esse persona-
li incommunicabili, sit ratio oppositionis & di-
stinctionis. Et ex his patet, quomodo possit sus-
tineri glossa Capr. contra Val. sic enim est in-
telligenda, ut quæ sunt eadem vni tertio sint ea-
dem inter se, vel sint eadem alicui quod utrique
extremorum identificatur, id est secundum eam
rationem, qua utriq; extremorum identificatur;
sic enim erit differens conclusio à præmissis. Se-
cundo patet etiam ex dictis solutio argumentor-
um Valsq. Suar. & Albert. aduersus prædictam
glossam; coincidunt enim cum prædictis.

Ob. cont. 3. *2. gloss.* **CONTRA tertiam glossam argumentatur** Val.
Si vera esset hæc glossa, principium illud solum
haberet locum in diffinitione & difinito, & in
ijs quæ synonima sunt; Igitur in creatis non re-

A Et inferemus actionem & passionem esse idem
realiter inter se; quia sunt idem realiter vni
motui. *Resp.* primo hoc argumentum idem ferè
sol. esse cum secundo argumento superius relato
contra primam glossam, & eodem modo soluend-
um esse. Secundo dico nullam esse secundam
consequentiam: nam glossa non affirmat, in illis
dumtaxat verum esse principium illud quæ sunt
eadem adæquate vni tertio, sed in his certissi-
mum ac verissimum esse: in alijs autem posse
habere falsitatem, ut patet in divinis. Nec debu-
it Capr. aut D. Th. explicare sensum illum præ-
dicti principij, quo ad vniuersa creata potest ex-
tendi, aut quo potest esse regula syllogismorũ,
B ut existimat Valsq. Et per hæc patet responsio ad
argumentum simile Albertini & Suar. Quod au-
tem ait. Suar. nullam talem inadæquatam iden-
tatem in rebus creatis inueniri, manifestè fal-
sum est; nam actio eadem est inadæquate motui
& similiter passio: licet ex tali inadæquatione
non sequatur realis distinctio. Sed nec etiam hoc
intendit aut significat glossa prædicta.

CONTRA sextam glossam est argumentum
Albertini, quod in expositione prædictæ glossæ
propositum est & solutum. Videndus est Mol-
ina disp. 3. vbi tradit modum discernendi sophis-
mata à veris syllogismis in terminis divinis; &
C Albertinus in dicto 7. principio, puncto 3. vbi dis-
serit de vñ prædicti principij in materia syllogis-
morum. Et Valsq. c. 3 & Suar. lib. 4. c. 3. in fine.

ARTICVLVS QVARTVS.

Utrum in Deo sint tantum quatuor relationes rea-
les scilicet paternitas, filiatio, spiratio, & processio.

AD Quartum sic proceditur. Videtur, quod in 168.
Deo non sint tantum quatuor relationes rea- *Infra q. 30.*
les scilicet paternitas, filiatio, spiratio, & processio. *a. 1. cor. Et*
Est enim considerare in Deo relationes intelligentis *a. 2. cor. Et*
ad intellectum, & volentis ad volitum. Quæ videntur *ad 1.*
esse relationes reales, neque sub prædictis continentur.
D Non ergo sunt solum quatuor relationes reales in
Deo.

2. Præterea. Relationes reales accipiuntur in Deo
secundum processionem intelligibilem verbi. Sed re-
lationes intelligibiles multiplicantur in infinitum, ut
Auric. dicit. Ergo in Deo sunt infinitæ relationes rea-
les.

3. Præterea. Idea sunt in Deo ab æterno, ut su-
pra dictum est, † non autem distinguuntur abinu- *† q. 15. a. 2.*
cem, nisi secundum respectum ad res, ut supra dictum *† q. 15. a. 2.*
est: * ergo in Deo sunt multo plures relationes æter-
ne.

4. Præterea. Aequalitas, & similitudo, & iden-
titas sunt relationes quadam, & sunt in Deo ab æter-
no. Ergo plures relationes sunt ab æterno in Deo, quã
E qua dictæ sunt.

Sed contra. Videtur, quod sint pauciores; quia se-
cundum Philosophum in 3. Phys. * Eadem via est de Li 3. Phys. *† q. 21. 10. 2.*
Athenis ad Thebas, & de Thebis ad Athenas. Ergo vi-
detur, quod pari ratione eadem sit relatio de pa-
tre ad filium, quæ dicitur paternitas: & de filio ad Pa-
trem, quæ dicitur filiatio. Et sic non sunt quatuor rela-
tiones in Deo.

Respondeo. Dicendum, quod secundum Philosophũ
in quinto Metaph. † Relatio omnis fundatur, vel † Li 5. Me-
supra quantitatem, ut duplum, & dimidium: vel *† q. 20.*
supra actionem, & passionem, ut faciens & factum,
pater & filius, dominus, & seruus, & huiusmodi. Cum
autem d. quantitas non sit in Deo: est enim sine quan-
titate magnus, ut dicit August. * Relinquitur ergo, *† q. 1030.*
quod realis relatio in Deo esse non possit, nisi super a *Li 1. de Tri-*